Научна хроника
Conference Report

Скуп о словенским бајкама

Немања Радуловић

На Универзитету „Сапијенца“ је од 11. до 13. фебруара 2026. одржан међународни научни скуп „Fairy-Tales in Slavic Countries“. Скуп је организовао славистички одсек Универзитета, на челу са проф. Моником Вожњак, а научни комитет чине предавачи са више катедара за славистику у свету. У организацији је учествовао и Пољски институт у Риму. Овом конференцијом окончава се међународни пројекат о словенским бајкама који је проф. Вожњак водила на „Сапијенци“ од 2024. Намера скупа била је, како се саопштава, да се скрене пажња на словенске бајке које су у међународном проучавању овог жанра често занемарене. Под тим се не мисли толико на фолклористику, колико на шире књижевно и културолошко проучавање савремених одраза и адаптација бајки, као што је оно које спроводе Џек Зајпс или Кристина Бакилега. С друге стране, проучавања у словенским земљама су често – по принципу „Slavica non leguntur“ – непозната у међународној науци. И унутар словенских наука често су фокусирана на корпус једног језика.

Учесници конференције.
Аутор фотографије: Моника Вожњак (Monika Wozniak).

Позив са овако јасно израженим компаративним и интердисциплинарним циљем наишао је на изузетан одзив. На скупу је учествовало готово стотину учесника, који су излагали у три паралелне сесије. Радови су се груписали око неколико тема: историјат истраживања бајки код Словена; превођења и адаптације бајки између словенских култура, али и оних са других језика (браћа Грим, Андерсен); рецепција словенских бајки у другим културама; бајке у књижевности за децу; улога бајки у идеологизацији, политизацији и културном памћењу; реинтерпретације у прошлости и данас, што укључује и одразе бајки у ликовној уметности, музици, филму, стрипу, видео-игрима. Учесници су били из готово свих словенских земаља (Русија је због политичких околности била представљена руским истраживачима са страним афилијацијама), као и из славистичких центара у Европи, највише из Италије, као земље домаћина, али и из Немачке, Француске, Швајцарске, Мађарске, Ирске, Грузије. Било је и више учесника из САД. Пленарни говорници били су Марина Балина (Illinois Wesleyan University), која је говорила о књижевној бајци европског романтизма у руској књижевности 20. века на примеру Венијамина Каверина, и Виолета Врублевска (Универзитет у Торуњу), чија тема је била идеолошка контрола путем страха у усменим бајкама. Како се види, скуп је бајку узео у ширем значењу. Два пленарна предавања већ показују два аспекта скупа: један фолклористички и други у вези са бајкама као културним феноменом. Са фолклористичке стране било је радова о збирци македонских бајки Андреа Мазона (Галина Кабакова), женском сазревању у словенским варијантама типа 510B (Маргарет Бајсингер), архивској збирци резијанских бајки (Барбара Иванчич Кутин), словеначким причама о животињама (Јасмина Рејец), одумирању бајки у Закапартју (Елена Будовска), језичком диверзитету у украјинским бајкама (Марија Редква), покретној кући у руским и словенским бајкама (Дорена Кароли), пољским дечјим предањима (Малгожата Брожина-Речко). Блиски фолклористици су и реферат о Ханкиним мистификацијама и улози српске усмене поезије у њиховом формирању (Дејвид Купер), као и радови германиста с Универзитета у Каселу, који се баве браћом Грим: о Јакобовом и Вилхелмовом схватању словенских бајки (Холгер Ерхарт) и о миграцији типа ATU 123 у словенски фолклор (Силви Ланг). Из реферата Мирјам Шрагер о изазовима енглеског превода Пропових *Историјских корена бајке* скуп је обавештен да је књига по први пут у целини преведена на енглески, скоро седамдесет година након превода славне *Морфологије*. Реферати о културној улози бајки покрили су заиста огромну област, која се овде може само делимично поменути: Павел Бажов, Иван Билибин, Алексеј

Ремизов, Лав Толстој, Ивана Брлић Мажуранић, Бранко Ћопић, Тадеуш Мичињски, руски алтернативни рок, Карл Јаромир Ербен, Андерсен, Колоди, Људмила Улицка, школске обраде бајки, период комунизма, Самуил Маршак, совјетски цртани филмови, савремени интерактивни медији, савремене судбине вештица, Баба Јаге, вампира, „вурдалака". Све ове теме су на неки начин у вези са бајкама. Доста реферата било је посвећено питањима превода и адаптација. Интересантно је да је упадљив број реферата говорио о „женским бајкама", односно о типовима 510 A и B. Од српских фолклориста учествовали су Дејан Ајдачић (варијанте „Пепељуге" у српском фолклору), Марина Младеновић Митровић (мотив гвозденог зуба у бајкама) и потписник овог извештаја (рецепција Пропа у српској фолклористици).

Организатори су уложили велик труд и у пратеће манифестације. Свечано отварање скупа у Пољском институту било је пропраћено изложбом илустрација пољских бајки, а на истом месту одржана је и промоција видео-игре о словенским вампирима, док је на крају скупа уследио мали концерт.

Скуп је закључен завршном дискусијом на којој су најављени планови за више публикација заснованих на рефератима, на енглеском и на италијанском, у зборницима и у познатом часопису *Ricerche slavistiche*, који издаје „Сапијенца".

Немања Радуловић / Nemanja Radulović
Универзитет у Београду, Филолошки факултет /
University of Belgrade, Faculty of Philology
E-mail: nem_radulovic@yahoo.com
https://orcid.org/0000-0001-6572-0787

Примљено/Received: 25. 3. 2026.
Прихваћено/Accepted: 27. 3. 2026.